

Добрянська Наталя Анатоліївна,
доктор економічних наук, професор, завідувач
кафедри туристичного бізнесу та рекреації,
Одеський національний технологічний
університет

Лебедева Віра Василівна,
доктор економічних наук, професор,
професор кафедри туристичного бізнесу і
рекреації, Одеський національний
технологічний університет

Крупіца Ірина Вікторівна,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри туристичного бізнесу і
рекреації, Одеський національний
технологічний університет

Черноусова Світлана Сергіївна,
здобувачка ступеня магістр спец. 242 «Туризм»,
Одеський національний технологічний
університет

Dobrianska Natalia,
Doctor of Economic Sciences, Professor,
Odesa National University of Technology,
<https://orcid.org/0000-0002-0826-8840>

Lebedieva Vira,
Doctor of Economic Sciences, Professor,
Odesa National University of Technology,
<https://orcid.org/0000-0001-8127-4860>

Krupitsa Iryna,
PhD in Economic Sciences, Associate Professor,
Odesa National University of Technology,
<https://orcid.org/0000-0003-1438-5039>

Chernousova Svitlana,
Student of Master's Program "Tourism", Odesa
National University of Technology,
<https://orcid.org/0000-0002-7161-0434>

**АНАЛІЗ РЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОЗДОРОВЧО-ЛІКУВАЛЬНИХ ТУРИСТИЧНИХ
ДЕСТИНАЦІЙ ДЛЯ ДІТЕЙ В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОЇ ГЕОПОЛІТИЧНОЇ СИТУАЦІЇ
ANALYSIS OF RESOURCE PROVIDING HEALTH AND TREATMENT TOURIST DESTINATIONS FOR
CHILDREN IN UNSTABLE GEOPOLITICAL SITUATION**

Добрянська Н. А., Лебедева В. В., Крупіца І. В.,
Черноусова С. С. Аналіз ресурсного забезпечення
оздоровчо-лікувальних туристичних дестинацій
для дітей в умовах нестабільної геополітичної
ситуації. *Український журнал прикладної еконо-
міки та техніки*. 2022. Том 7. № 4. С. 134 – 139.

Dobrianska N., Lebedieva V., Krupitsa I.,
Chernousova S. Analysis of resource providing
health and treatment tourist destinations for
children in unstable geopolitical situation.
*Ukrainian Journal of Applied Economics and
Technology*. 2022. Volume 7. № 4, pp. 134 – 139.

Лікувально-оздоровчий туризм є одним із найдинамічніших видів туризму у світі. В умовах нестабільної геополітичної ситуації в Україні безпека та порятунок життєдіяльності не тільки дітей, а й дорослих взагалі, повинні вийти на перший план як для людини особисто, так і держави. У статті розглянуто популярність відпочинкового туризму. Проаналізовано період ковіду та постковіду в Україні та в країні Азії – Кореї. Також розглянуто таку проблему як нестабільна геополітична ситуація на території України та запропоновано, як покращити емоційний стан людини у цій ситуації. Оцінка потенціалу природно-лікувальних ресурсів дає підстави розраховувати, що Україна має перспективу поєднання санаторно-курортного лікування та оздоровлення. Це могутній потенціал розвитку міжнародного і вітчизняного оздоровлення і туризму, які є прибутковими галузями в економіці багатьох країн.
Ключові слова: лікувально-оздоровчий туризм, туризм, галузь, оздоровчо-лікувальні заклади, Україна, геополітична ситуація, COVID-19.

Health tourism is one of the most dynamic types of tourism in the world. Under the conditions of the unstable geopolitical situation in Ukraine, the safety and survival of not only children, but also adults in general, should come to the fore both for a person and for the state. The article discusses the popularity of leisure tourism. The period of Covid and post-Covid in Ukraine and in the Asian country, Korea, is considered. The problem of the unstable geopolitical situation in the territory of Ukraine is also considered and it is suggested how to improve the emotional state of a person in this situation. The assessment of the potential of natural health resources gives reason to believe that Ukraine has the prospect of revitalizing of sanatorium-resort treatment and recovery. This is a powerful potential for the development of international and native health and tourism, which are profitable industries in the economy of many countries. Ukraine can become a country with a world-recognized direction of medical tourism, the popularity of which will be determined by the tourist attraction in general and the high quality of the medical services offered. The tourism industry suffered the most during Covid, it was suspended by almost 90% worldwide, but medical tourism still showed a smaller decline, about 80%. In 2020, Ukraine also did not close practically its borders to medical tourists, every month there was an increase in the demand from foreign tourists for treatment in Ukraine. This is explained by the fact that Ukraine has unique natural resources for the treatment of various diseases mineral and thermal waters, mountains, forests, healing salts, seas, and other directions of natural medicine, which allow increasing immunity and strengthening health. Despite the state of war in Ukraine,

© Добрянська Наталя Анатоліївна, Лебедева Віра Василівна, Крупіца Ірина Вікторівна,
Черноусова Світлана Сергіївна, 2022

---

there is an extensive system of health care facilities, where medical assistance is provided to every person, both civil and military. The article also states that it is necessary to pay attention to Ukrainian children, because they are our future. To help children to distract themselves from negative thoughts, to spend time with benefit for physical and moral health, it is offered to rest in sanatorium-type institutions, in health complexes, but with compliance with safety requirements.

Keywords: *medical and health tourism, tourism, industry, health and medical facilities, Ukraine, geopolitical situation, COVID-19.*

Вступ

Українські ресурси лікувально-оздоровчих дестинацій для дітей зазнали суттєві проблеми розвитку під час нестабільної геополітичної ситуації у країні. Під впливом такого чинника, як нестабільна геополітична ситуація в країні, цей вид туризму призупинив свій розвиток. Треба всіма зусиллями відновляти цей вид туризму і взагалі всю туристичну галузь. При розробці рішень щодо покращення відновлення цієї сфери треба приділити увагу світовому досвіду та тенденціям розвитку лікувально-оздоровчого туризму, аби у будь-який момент людина була спроможна відновити своє здоров'я.

Дослідження проблеми розвитку і функціонування курортно-рекреаційної сфери та лікувально-оздоровчого туризму зокрема проводили вітчизняні та зарубіжні дослідники Бейдик О.О. [1], Вітетнев О.М. [2], Заваріка Г.М. [3], Корнус А.А., Корнус О.Г. [4], Кусков А.С. [2], Новікова В.І. [5], Петранівський В.Л., Рутинський М.Й. [6], Стафійчук В.І. [7].

Визначення мети та цілей дослідження

Мета статті – аналіз ресурсів лікувально-оздоровчої галузі туризму в Україні, дослідження стану оздоровчо-лікувальних туристичних дестинацій в Україні та розроблення рекомендацій щодо вдосконалення оздоровчо-лікувальних туристичних дестинацій для дітей в Україні в умовах нестабільної геополітичної ситуації

Виклад основного матеріалу дослідження

Незважаючи на ресурсну забезпеченість та безмежні потенційні туристичні можливості, Україна на даний час не має можливості конкурувати з розвинутими туристичними державами. Для раціонального і ефективного використання туристичних, природних, лікувальних та рекреаційних ресурсів Україні необхідно сформувати туристично-рекреаційний простір шляхом створення та забезпечення функціонування зон розвитку туризму та курортів і розробити, впровадити та запропонувати споживачеві конкурентоспроможний національний туристичний продукт.

Єдиний шлях розв'язання системних проблем у сфері туризму та курортів – це стратегічно орієнтована державна політика, основним завданням якої є визначення туризму одним з основних пріоритетів держави, впровадження економіко-правових механізмів успішного ведення туристичного бізнесу, інвестиційних механізмів розвитку туристичної інфраструктури, інформаційно-маркетингових заходів з формування туристичного іміджу України.

Оздоровчо-лікувальний туризм – це вид туризму, спрямований на відновлення здоров'я, не тільки фізичного, а й емоційного, або на профілактику захворювань. Існує безліч визначень цього терміну, а також багато варіантів позначення, наприклад, медичний туризм, реакційний туризм, spa-туризм. За М. Рутинським, лікувальний туризм можна умовно віднести до спеціальних видів туризму, а саме – туризму з лікувальною метою. В цьому випадку під дане визначення потрапляють не тільки поїздки на курорт, але й будь-які інші поїздки з метою лікування, наприклад, для операції в закордонній клініці (виїзний туризм) [6]. В останні роки набувають популярність такі види туризму, як spa-туризм та wellness-туризм. При такому виді відпочинку надані послуги більш спрямовані на релаксацію, збереження і відновлення здоров'я, організацію правильного харчування [8]. До процедурних комплексних програм SPA-курортів входять фінські сауни, соляні сауни, парові лазні, басейни, медичні кабінети, кімнати відпочинку для сну, масажні кабінети з широким вибором видів масажу. На сучасних оздоровчих курортах використовуються wellness-програми (оздоровчі, антистресові, косметологічні), які застосовують як у лікувальних заходах, так і у відновленні здоров'я абсолютно здорових людей [12]. Всі ці види туризму входять до лікувально-оздоровчої галузі. А метою є відновлення, поліпшення, профілактика фізичного та ментального здоров'я людини.

Через COVID-19 у країнах Азії медики поєднали карантинну та клінічну службу, керуючи штабом невідкладної медичної допомоги на базі Кореїської медичної асоціації та Кореїської асоціації лікарень. Однак, коли кількість випадків різко зросла, уряд підвищив рівень кризи до «серйозності» та вжив інших заходів. Вони посилили систему карантину та систему державної медицини. Таким чином, попит на лікувальний туризм – впав. У 2020 році через світову пандемію кількість іноземних відвідувачів значно скоротилася, а з цим різко скоротилася кількість іноземних пацієнтів також [13].

Пожвавити туристичну індустрію після кризи в країнах Азії допомогли передові технології, що й сприяло відродженню медичного туризму. Світ застосовує цифрову біоіндустрію здоров'я, засновану на дистанційній медицині, як засіб профілактики захворювань та управління здоров'ям, а кілька країн доклали великих зусиль для створення системи дистанційної медицини. За даними McKinsey, після COVID-19 рівень використання послуги дистанційної медицини в США збільшився на 46%, і все більше лікарів та медичних установ стали використовувати цю систему [13].

На даний час в нашій країні також впроваджено цифрову біоіндустрію здоров'я, тобто дистанційні послуги щодо медицини. А також всі інформаційні джерела попереджають про профілактику щодо COVID-19.

Україна має значний потенціал для розвитку оздоровчого туризму. Наша територія має всі ресурси, тобто бальнеологія, грязі, клімат, які необхідні для цього виду туризму, а також наявність великої кількості закладів, які надають медичні та рекреаційні послуги. Наявність усіх цих ресурсів робить Україну привабливою для розвитку туризму як галузі економіки. Однак пандемія, викликана COVID-19, додала певних перешкод і ускладнила процес розвитку не лише медичного та відпочинкового туризму, а й туризму в цілому. Про це свідчить скорочення туристичних потоків в Україні. Як тільки галузь туризму почала потрохи відновлюватися, на території нашої країни почалися бойові дії. Все це спричинило майже повну зупинку функціонування такої галузі, як туризм.

Таблиця 1. Показники кількості закладів лікувально-оздоровчої сфери в Україні за 2018-2020 рр.

Заклади	Роки			Відхилення			
				Абсолютне, (+;-)		Відносне, %	
	2018	2019	2020	2019/ 2018	2020/ 2019	2019/ 2020	2020/ 2019
Санаторії та пансіонати з лікуванням	309	291	284	-18	-7	-5,8	-2,4
У % від загальної кількості	2,7	2,6	2,7	-	0,1	x	x
Дитячі заклади оздоровлення	333	244	241	-89	-3	-26,7	-1,2
У % від загальної кількості	2,9	2,2	2,3	-0,7	0,1	x	x
Дитячі заклади відпочинку	9 410	9 084	8 567	-326	-517	-3,5	-5,7
У % від загальної кількості	81,0	82,1	81,9	1,1	-0,2	x	x
Санаторії-профілакторії	79	63	55	-16	-8	-20,3	-12,7
У % від загальної кількості	0,7	0,6	0,5	-0,1	0,01	x	x
Бальнеологічні лікарні, грязелікарні, бальнеогрязелікарні	3	3	3	-	-	-	-
У % від загальної кількості	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	x	x
Будинки та пансіонати відпочинку	76	73	67	-3	-6	-3,9	-8,2
У % від загальної кількості	0,7	0,7	0,6	-	0,01	x	x
Бази та інші заклади відпочинку	1 399	1 295	1 235	-104	-60	-7,4	4,6
У % від загальної кількості	12,0	11,7	11,8	-0,3	0,1	x	x
Оздоровчі заклади денного перебування	11	10	6	-1	-4	-9,1	-40,0
У % від загальної кількості	0,1	0,1	0,1	-	-	x	x
Разом	11 620	11 063	10 458	-557	-605	-4,8	-5,5

Виходячи з даних табл. 1, можна зробити висновок, що в 2020 році в Україні функціонувало 10458 лікувально-оздоровчих закладів. Кількість закладів рекреаційної сфери за усіма видами у 2019 році порівняно з 2018 роком скоротилася на 557 од. (4,8%), а у 2020 році порівняно з 2019 роком – на 605 од. (5,5%). Таким чином, можна сказати, що кількість закладів зменшилася. Основними причинами стали – COVID-19, нестабільна геополітична ситуація в країні та, як результат, неплатоспроможність туристів [7; 14].

Рис. 1. Структура закладів лікувально-оздоровчої сфери в Україні за 2018-2020 рр. Джерело: [7].

У наш час на ринку туристичних послуг найбільше цінується можливість відновити здоров'я під час захоплюючих туристичних подорожей.

Індустрією лікувальний туризм постає з 80-х років ХХ ст., однак історія його розвитку сягає у глибини віків. Цілющі властивості природних факторів, як і раніше, ваблять хворих у курортні місцевості. Потоки туристів, які мандрують з лікувальними цілями, наразі ще не такі численні, як з метою відпочинку і розваг, однак вони стрімко зростають і їх географія розширюється [2; 15].

З поданої діаграми можна побачити, що станом на 2020 рік у структурі закладів лікування більша питома вага припадає на дитячі заклади відпочинку – 81,9%, бази відпочинку та інші заклади – 11,8%, найменше на санаторії та пансіонати з лікуванням – 2,7%, дитячі заклади оздоровлення – 2,3%, будинки та пансіонати відпочинку – 0,6%, санаторії та профілакторії – 0,5%, оздоровчі заклади 1-2 денного перебування – 0,10%, а на останньому місці бальнеологічні заклади лікування – 0,01% [7].

Центри лікувально-оздоровчого туризму в Україні зосереджені в Львівській, Івано-Франківській, Запорізькій, Донецькій, Одеській, Полтавській, Закарпатській областях. На жаль, на даний час деякі з цих областей окуповані.

Сьогодні геополітичне положення України знаходиться у скрутному стані через військово-політичний конфлікт з Російською Федерацією, анексію Криму та захоплення територій на сході України. Політична нестабільність почалася в 2013 році і триває досі. На початку 2022 року почалася вже повномасштабна війна, через це постраждала велика кількість людей, як дорослих, так і дітей.

На сьогоднішній день треба звернути особливу увагу не тільки на своє ментальне здоров'я, а й на емоційний стан оточуючих вас людей. Треба приділити велику увагу нашому підростаючому поколінню, тобто нашим дітям, адже вони – це наше майбутнє. У поточних умовах оздоровлення та відпочинку дітей є вкрай важливими, оскільки до звичних викликів додалися виклики війни: психологічні та фізичні травми внаслідок воєнних дій, переміщень, розлучень з близькими та друзями, змін звичного оточення та розпорядку.

Міністерством соціальної політики України було створено нормативно-правові документи та рекомендації щодо організації оздоровлення дітей в умовах війни. Оздоровлення та відпочинок дітей організовується лише у відносно безпечних регіонах України з дозволу військових адміністрацій та у закладах, які мають укриття.

Якщо регіон визнано безпечним, в ньому створюється обласна комісія із забезпечення відпочинку та оздоровлення дітей, яка проводить перевірку закладів. Найперше має бути забезпечена безпека дітей в них (наявність укриття, запаси пального, транспортного забезпечення тощо).

Також спрощена процедура організації виїзду дітей за кордон на оздоровлення та відпочинок. Ведуться перемовини з країнами-партнерами, щоб організувати такий відпочинок за кордоном для більшої кількості дітей, щоб вони могли відпочити у безпеці, яка зараз для багатьох є насправді необхідною. Але дуже важливо зробити цей процес контрольованим та безпечним для дітей і мати гарантії повернення їх в Україну.

Рішенням Уряду передбачений наступний алгоритм дій.

Сторона, що виявила бажання прийняти дітей на оздоровлення та відпочинок за кордоном, надсилає запрошення на оздоровлення та відпочинок дітей. В запрошенні зазначається:

- держава, до якої діти запрошуються;
- строк, на який виїжджає група дітей,
- дата їх повернення;
- кількість запрошених дітей, їх вік;
- можливість прийняття дітей, які потребують допоміжних засобів реабілітації;
- умови фінансового забезпечення оздоровлення та відпочинку, проживання, харчування дітей та супроводжуваних осіб;
- зобов'язання щодо страхування дітей та їх супроводжуваних осіб;
- інформація про заклади, в яких планується розміщення дітей (адреса закладу), або список сімей, які прийматимуть дітей на оздоровлення та відпочинок з України;
- гарантії захисту прав дітей, а також повернення до України.

Так як в дітей ще формується психіка, потрібно направити їх на радісну хвилю у такий важкий для всіх час. Тож всі оздоровчо-лікувальні заклади повинні працювати на відновлення, звісно, так, щоб це було безпечно для життя. Однією з умов повноцінного оздоровлення та розвитку дітей є раціональний режим їх перебування в оздоровчому закладі. При складанні

режиму враховуються такі фактори, як тематика відпочинкових чи оздоровчих змін, природно-кліматичні умови, санітарно-гігієнічні вимоги, вимоги до харчування та сну дітей. Режим дня має забезпечити дітям максимальне перебування на свіжому повітрі, участь в оздоровчих, фізкультурних і спортивних заходах, достатню тривалість сну, повноцінне харчування.

Для оздоровлення дітей існує багато різних оздоровчих заходів. Такими заходами є інтенсивне загартування, тобто ходіння босоніж, або ж ходіння по сольовій доріжці. А також спеціальні лікувально-профілактичні процедури по типу фітотерапії, ароматерапії. Фітотерапія – такий метод лікування, при якому основними є лікарські засоби рослинного походження, в котрих міститься комплекс біологічно активних речовин, що вилучені з рослин або окремої її частини [10]. Ароматерапія – метод терапії з застосуванням ефірних олій, які вводяться в організм через дихальні шляхи (вдиханням, інгаляцією) і через шкіру (масаж та ін.) [11].

І не треба забувати про лікувальну фізкультуру – це взагалі можна проводити дистанційно, різні види масажу для дітей та фізіотерапевтичні процедури. Також від неспокійних обставин дітей можна відволікти всілякими дитячими екскурсіями, майстер-класами. Наприклад, однією з таких екскурсій може слугувати екскурсія до парку розваг «Нью-Васюки» [9; 16].

Висновки та перспективи подальших розвідок

Проведений аналіз свідчить про те, що все більше набуває популярності такий вид туризму як spa-туризм та wellness-туризм, що є одною з гілок лікувально-оздоровчого туризму. Але через COVID-19 у всьому світі розвиток туризму призупинився.

На прикладі країни Азії – Кореї, було розглянуто спад лікувального туризму, а також відновлення туристичної індустрії у період COVID-19. Способом поживавлення туристичної індустрії стали передові технології – дистанційна медицина. Наша країна також не відстає від світу та надає дистанційні консультації у сфері медицини, а також всі медіа-джерела надають інформацію щодо профілактики COVID-19.

В Україні багато місць для відпочинку в оздоровчо-лікувальних закладах. На території нашої країни наявні всі ресурси для лікувально-оздоровчого туризму. Але через пандемію і як наслідок – карантин, стали великі перешкоди для розвитку відпочинкового туризму, про це свідчить скорочення туристичних потоків у 2019-2021 роках. Після спаду карантинних мір туризм потроху став відроджуватися, але у нашій країні настала нестабільна геополітична ситуація. І звісно, це зупинило туризм на нашій території. Через це емоційний стан людей прибуває не в найкращому стані. Треба велику увагу приділяти ментальному здоров'ю не тільки своєму, а ще й здоров'ю оточуючих вас людей. Особливу увагу приділити треба дітям, оскільки їх психічний стан знаходиться у стадії розвитку. Тому лікувально-оздоровчі заклади повинні працювати як ніколи, відволікати дітей від того, що коїться у нашій країні. Як вирішення проблеми функціонування закладів для відпочинкового туризму, можна в готелях, санаторіях, пансіонатах, які зараз закриті, розробити дитячі центри, в яких було би цікаво не тільки дітям, а й підліткам і також їх батькам. Звісно, це треба робити в безпечних місцях, тобто в будівлях, де є так званий нульовий поверх. Ще, як один вихід з нестабільної геополітичної ситуації, для дітей можуть бути онлайн тренінги.

Список літератури

1. Бейдик О.О. Рекреаційні ресурси України: навчальний посібник. вид. 2-е. К.: Альтерпрес, 2010. 404 с.
2. Ветитнев А.М., Кусков А.С. Лікувальний туризм: навчальний посібник. М.: Форум, 2010. 592 с.
3. Заваріка Г.М. Курортна справа: навчальний посібник. К.: «Центр учбової літератури», 2015. 264 с.
4. Корнус О.Г., Корнус А.А. Перспективи розвитку лікувально-оздоровчого туризму в Сумській області. *Туристичні тренди 2017: інновації, бренди, дестинації*: збірник матеріалів Всеукр. науково-практич. конференції, присвяченої 10-річчю кафедри туристичного бізнесу ХТЕІ КНТЕУ / гол. ред. К.Д. Гурова, ред. колегія Олійник Н.Ю. та ін. Харків: «Цифра-Принт», 2017. С. 33-35.
5. Новікова В.І. Санаторно-курортна сфера: інфраструктурна складова, стан розвитку в Україні. *Географія та туризм*. 2011. Вип. 16. С. 93-102.
6. Рутинський М., Петранівський В. Лікувально-оздоровчий туризм: актуальні цілі та сучасні підходи до організації. *Вісник Львівського університету. Серія: Міжнародні відносини*. 2012. Вип. 29 (1). С. 179-189.
7. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>.
8. Мельник Л.В., Батиченко С.П. Особливості розвитку лікувально-оздоровчого туризму в регіонах України. *Часопис картографії*. 2018. № 19. С. 41-47.
9. Парк розваг «Нью-Васюки». URL: <https://new-vasyuki.com.ua/>.
10. Санаторій Кришталеве джерело. Фітотерапія. URL: <https://kryshtaleve-dzherelo.com.ua/ua/fitoterapiya/>.
11. Фармацевтична енциклопедія. Ароматерапія. URL: <https://www.pharmencyclopedia.com.ua/article/2874/aromoterapiya>.

12. Павленко Є.Є., Павленко В.О., Ільницька Г.С. Оздоровчий туризм: навчальний посібник для студентів денної форми навчання. Харків: НфаУ, 2021. 114 с.
13. The Post Pandemic Revitalization Plan for the Medical Tourism Sector in South Korea: A Brief Review. URL: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC8542822/>.
14. Lagodiienko V., Sarkisian H., Dobrianska N., Krupitsa I., Bairachna O., Shepeleva O. Green Tourism as a Component of Sustainable Development of the Region. *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Developmente*. 2022. Vol. 44. No. 3. P. 254-262.
15. Dobrianska N., Nikoliuk O., Lebedieva V. Organizational and economic measures of tourism development on the example of the Avangard United Territorial Community of Odessa region. *Food Industry Economics*. 2019. Vol. 11. Issue 3. P. 88-96.
16. Добрянська Н.А. Попович В.В. Добрянський Р.А. «Зелений» туризм як стратегічний напрям соціально-економічного розвитку регіонів України. *Економіка: реалії часу*. 2018. № 3 (37). С. 20-28.

References

1. Bejdyk, O.O. (2010). *Rekreationsjni resursy Ukrainy*. [Recreational resources of Ukraine]. Al'terpres. Kyiv. Ukraine.
2. Vetitnev, A.M., Kuskov, A.S. (2010). *Likuval'nij turizm*. [Medical tourism]. Forum. Moscow. Russia.
3. Zavarika, H.M. (2015). *Kurortna sprava*. [Resort business]. Tsentri uchbovoi literatury. Kyiv. Ukraine.
4. Kornus, O.H., Kornus, A.A. (2017). «Prospects for the development of health tourism in the Sumy region». *Turystychni trendy 2017: innovatsii, brendy, destynatsii*. [Tourist trends 2017: innovations, brands, destinations]. *Proceeding of the Materials Ukrainian scientific and practical conference dedicated to the 10th anniversary of the department of tourism business of Khtei KNTEU*. Hurova, K.D. (ed.). Kharkiv: «Tsyfra-Prynt». pp. 33-35.
5. Novikova, V.I (2011). «Sanatorium-resort sphere: infrastructural component, state of development in Ukraine». *Heohrafiia ta turyzm*. vol. 16, pp. 93-102.
6. Rutyns'kyj, M., Petraniv's'kyj, V. (2012). «Medical tourism: current goals and modern approaches to organization». *Visnyk L'vivs'koho universytetu. Seriya: Mizhnarodni vidnosyny*. vol. 29 (1), pp. 179-189.
7. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. [State Statistics Service of Ukraine]. Available at: <https://www.ukrstat.gov.ua/>.
8. Mel'nyk, L.V., Batychenko, S.P. (2018). «Features of the development of health tourism in the regions of Ukraine». *Chasopys kartohrafiu*. no. 19, pp. 41-47.
9. Park rozvah «N'iu-Vasiuky». [«New Vasyuki» amusement park]. Available at: <https://new-vasyuki.com.ua/>.
10. Sanatorij Kryshdaleve dzherelo. Fitoterapiia. [Crystal spring sanatorium. Phytotherapy]. Available at: <https://kryshdaleve-dzherelo.com.ua/ua/fitoterapiya/>.
11. Farmatsevtichna entsyklopediia. Aromaterapiia. [Pharmaceutical encyclopedia. Aromatherapy.]. Available at: <https://www.pharmencyclopedia.com.ua/article/2874/aromoterapiya>.
12. Pavlenko, Ye.Ye, Il'nyts'ka, H.S., Pavlenko, V.O. (2021). *Ozdorovchij turizm*. [Health tourism]. NfaU. Kharkiv. Ukraine.
13. The Post Pandemic Revitalization Plan for the Medical Tourism Sector in South Korea: A Brief Review. Available at: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC8542822/>.
14. Lagodiienko, V., Sarkisian, H., Dobrianska, N., Krupitsa, I., Bairachna, O., Shepeleva, O. (2022). «Green Tourism as a Component of Sustainable Development of the Region». *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Developmente*. vol. 44, no. 3, pp. 254-262.
15. Dobrianska, N., Nikoliuk, O., Lebedieva, V. (2019). «Organizational and economic measures of tourism development on the example of the Avangard United Territorial Community of Odessa region». *Food Industry Economics*. vol. 11, issue 3, pp. 88-96.
16. Dobrians'ka, N.A. Popovych, V.V. Dobrians'kyj, R.A. (2018). ««Green» tourism as a strategic direction of socio-economic development of the regions of Ukraine». *Ekonomika: realii chasu*. no. 3 (37), pp. 20-28.

Стаття надійшла до редакції 05.12.2022 р.